

Některé aspekty přístupu ke tvorbě modulárně strukturovaných úkolových uskupení vojsk s příspěvkem jednotek (útvárů) CHV AČR

Úvod

K tomu, aby bylo možné objasnit rámec tvorby modulů a modularity v souvislosti s operačními úkoly jednotkami a útvary chemického vojska (CHV) Armády České republiky, je nutné provést detailní analýzu současného vnímání modularity v širším kontextu dokumentů, počínaje politicko-strategickou úrovní řízení obrany státu, přes vojensko-strategickou úroveň a taktickou úroveň konče. Takto definované rámce přiblíží vnímání modularity, a to nejenom při definici modulárních struktur vševojskových jednotek, útvarů (svazků), ale zejména jednotek a útvarů druhů sil, jejichž pevnou součástí jsou i jednotky a útvary CHV AČR.

Cílem článku je přiblížit současné vnímání modularity v AČR a stanovit základní úkoly, které bude nutné splnit v rámci projektu obranného vývoje STRUKTURA, který je řešen v rámci Univerzity obrany.

1. Modularita na politicko-strategické a vojensko-strategické úrovni řízení obrany státu

Problematickou tvorby modulárních struktur se zabývá i strategicko-politická úroveň řízení AČR, tedy ta, která zabezpečuje zavádění dokumentů nadnárodní úrovně zpracovávaných na úrovni vojenských výborů Severoatlantické aliance a Evropské unie.

Armáda České republiky se v rámci svých politicko-vojenských ambicí zasazuje k plnění úkolů v rámci širšího úsilí mezinárodního společenství, a to v souladu s principy Charty OSN v celém spektru operací vedených NATO, EU či Organizace spojených národů (OSN), resp. *ad hoc* vytvářenými koalicemi s mandáty organizací, které byly uvedeny výše. Vojenská strategie ČR [1] představuje soubor základních principů zajišťování obrany státu a výstavby ozbrojených sil ČR. Vychází z hodnocení současného stavu a předpokládaného vývoje globálního bezpečnostního prostředí, z bezpečnostních zájmů a z principů obranné politiky obsažených v Bezpečnostní strategii ČR [2] a ze zahraničně-politické orientace ČR. Svým pojetím je to tedy první dokument z řady dokumentů předcházejících a následujících, který vzniká v gesci MO ČR. Aplikuje normy dané NATO a EU, které jsou vyjednány Ministerstvem zahraničních věcí (MZV) ČR. Opírá se o základní principy Strategické koncepce NATO, na ni navazující Souhrnnou politickou směrnicí NATO a Evropskou bezpečnostní strategii EU. Vojenská strategie stanoví, že nasazovaná úkolová skupení (ÚU), sestavená primárně na bázi organických jednotek, se účelově doplňují specifickými moduly, především prvky bojové podpory a bojového zabezpečení, mezi něž jednotky CHV AČR patří.

Dlouhodobá vize rezortu Ministerstva obrany (MO) [3] je dokumentem, který by měl být vnímán všemi vojenskými profesionály, ale i ostatními příslušníky rezortu MO, jako plánovací dokument „nejvyššího řádu“. Je zpracována jako dokument s relativně dlouhodobým výhledem, který je chápán v rozmezí 20 let. Nutno říci, že jeho vydání bylo dlouhodobě a s velkými nadějemi očekáváno a v závěru roku 2008 konečně naplněno. Vize rozpracovává výše zmíněné dokumenty (strategie) a je nutno ji vnímat jako základní podklad pro zpracování následných strategií výstavby a použití druhů vojsk a služeb a, v neposlední řadě, také pro plánování nákladů a výdajů na obranu [4]. Dlouhodobá vize uvádí, že organizačně budou vytvářeny modulární taktické prvky, z nichž se budou tvořit společná národní a mnohonárodní ÚU. Jejich kvalitativní i kvantitativní parametry budou odpovídat charakteru plněných úkolů. Z významu tohoto textu lze dovodit, že modularita by se v žádném případě neměla týkat vyšších úrovní velení než je taktická, což jen potvrzuje správnost myšlenky modulu v síle družstva jako základního stavebního kamene pro tvorbu ÚU vojsk taktického i operačně taktického stupně velení tak, jak je stanoveno politicko-vojenskými ambicemi. V ostatních ustanoveních Dlouhodobá vize stanoví, že modulární struktura sil bude zabezpečovat vytváření požadovaných úkolových bojových uskupení v souladu s politicko-vojenskými ambicemi ČR. Jednotky CHV AČR různého stupně velení budou vyčleňovány pro potřeby vytváření společných ÚU, jejichž schopnosti budou přizpůsobovány konkrétním potřebám operace. Vychází se z předpokladu, že všechny druhy sil a služeb budou schopny postavit jádro rotního ÚU podle svého předurčení, dále pak jádro praporečného uskupení budou schopny postavit vševojskové útvary, útvary ženijního vojska AČR a CHV AČR, polní nemocnice a útvar vojskového letectva. Předpokládá se, že bude postupně dosažena modularita na úrovni roty, u speciálních složek i nižší.

Základním dokumentem v doktrínální soustavě AČR [5], který je položen na její nejvyšší úroveň, je Doktrína Armády České republiky [6], jejíž druhé vydání vstoupilo v platnost v relativně nedávné době. Tato doktrína tvoří sice přechodový rámec mezi strategickým a operačně-taktickým chápáním vojenským operací, ale vzhledem k výši, kterou zaujímá v doktrínální soustavě AČR, patří spíše k dokumentům strategickým.

Text uvedený níže odráží skutečné vnímání modularity a modulů v souladu s Doktrínou AČR. Jenom pro úplnost dodávám, že přístupy uvedené v Doktríně AČR vychází ze základní alianční doktríny AJP-01 ve verzi C [7, 8]. Tento základní alianční dokument uvádí strategická východiska pro vojenské operace ozbrojených sil NATO. Slouží jako zastřešující doktrína a základní zdroj pro další dílčí alianční doktríny, které se věnují specifickým funkčním oblastem a druhům sil. Modularita v pojetí této publikace vychází z vnímání postavení velitelství mnohonárodního společného ÚU, kde modulem chápe podpůrné prvky k zajištění výstavby akceschopného velitelství v rámci požadované pohotovosti. Již z toho textu je zřejmé, že modularita v pojetí AJP-01 bude míněna prvky v zásadě většími, než jsou moduly k zajištění základních operačních schopností. Česká republika má v rozmezí platnosti dlouhodobé vize disponovat jedním souborem sil, vysoce účinných a odolných, plně nasaditelných, interoperabilních, dlouhodobě udržitelných, modulárně strukturovaných, univerzálně využitelných v celém spektru operací, s moderním velením a řízením, schopných účinně koordinovat své aktivity s vojenskými i nevojenskými aktéry. Tento soubor nasaditelných sil bude společným základem pro příspěvky ČR do operací vedených NATO, EU, OSN či ad hoc koalicemi. Do společného souboru schopností bude ČR přispívat i CHV AČR svými specifickými

operačními schopnostmi, ve kterých dosahuje mezinárodního uznání. Tyto schopnosti budou dále rozvíjeny v závislosti na potřebách NATO či EU, vývoji vojenství a dalších faktorech. Z pohledu CHV AČR se jedná o potvrzení dosavadních vojenských úspěchů, kterých bylo dosaženo od počátku 90. let minulého století. Tyto schopnosti byly nabídnuty ve prospěch NATO na summitu v Praze v roce 2002. [9] Od této doby bylo mnohokrát prokázáno, že jednotky a útvary CHV AČR jsou schopny plnit úkoly nejenom při plnění úkolů ve vojenských operacích v rámci NATO, EU, ale i v operacích označovaných jako HVE (High Visibility Events). Zejména v HVE operacích působí CHV AČR jako ÚÚ, které je postaveno na bázi roty chemické ochrany (rcho), která je posílena prvky (moduly) vševojskového i vojskového charakteru. Vyčlenění jednotek AČR do sil rychlé reakce NATO (tzv. NRF) je dlouhodobou záležitostí a je částečně shrnuto v [10]. Tento dokument shrnuje i splnění úkolů ČR v oblasti ochrany proti účinkům zbraním hromadného ničení (ZHN). Česká republika je dnes považována za *lead nation* v oblasti ochrany proti ZHN, což je nejenom obrovské ocenění schopností CHV AČR ze strany NATO, ale i závazek do budoucna, který je nutné do budoucna stále dokonaleji naplňovat.

Při hodnocení více než desetiletého členství ČR v NATO je možné také zmínit význam modularity v NATO a úspěchů, které ČR v této oblasti dosáhla. S odvolávkou na [4] je zmíněno, že široká paleta možných úkolů, které budou jednotky v operacích plnit, vede k silnějšímu důrazu na modularitu sil umožňující pružně vytvářet potřebná ÚÚ podle podmínek dané operace, a to s maximální efektivností. V [10] jsou rovněž vydefinovány určité vize, které definují jednotlivé moduly vyčleňovaných z druhů sil a služeb. Z významu definovaných modulů, se kterými pracuje tento hodnotící dokument, je patrná snaha vyhnout se konkrétnímu definování modulů z pohledu velikosti jednotek. Jsou pouze zmíněny moduly druhů vojsk, jako například modul protiletadlových řízených střel, modul EOD (Explosive Ordnance Disposal), rota ženijní podpory a další moduly. Tato teorie vytváří prostor pro stanovování velikosti modulů poněkud otevřeněji a volněji, než tomu je v dokumentech operačně-taktické úrovně, o kterých je pojednáno níže.

2. Modularita na operačně-taktické úrovni velení a řízení a její vztah k CHV AČR

V Doktríně AČR je uvedeno, že jednotky AČR mohou operačně působit v rámci aliančních (koaličních) sil pod integrovaným mezinárodním velením. Rozhodující význam pro efektivní plnění úkolů představuje schopnost společného působení v mnohonárodních silách. Při společném působení je zajištěn přístup ke společně vytvářeným a sdíleným schopnostem. K tomu, aby byly požadované schopnosti naplněny, se organizačně vytvářejí modulární operační a taktické prvky, z nichž se tvoří společná národní a mnohonárodní ÚÚ. Jejich kvalitativní i kvantitativní parametry musí odpovídat charakteru plněných úkolů.

Základní filozofií možného použití AČR ve vojenských operacích je možnost působení v různých druzích operací, jejichž rozsah, obsah i náročnost jsou a budou velmi rozdílné. Tomuto širokému spektru použití musí být přizpůsobována organizační struktura nasazovaných jednotek a útvarů CHV AČR, počty osob, vybavení technickými

prostředky, systémy a materiálem. Pro plnění úkolů budou vytvářena ÚU, která budou mít schopnost samostatného působení a budou složena z modulů menších jednotek CHV AČR. Modularita je obecným základem pro tvorbu organizačních struktur vyčleňovaných ÚU vyššího stupně.

Z hlediska modularity je velmi důležité uvést, že schopnosti AČR vymezují to, co jednotlivé složky AČR i jako celek mají umět, znát a být schopny realizovat v přípravě k nasazení a v rámci reálně uskutečňované operace. Jednotlivé schopnosti se navzájem doplňují, jsou propojeny a jsou na sobě závislé. Nezbytné operační schopnosti pro splnění poslání a úkolů silami NATO zahrnují kromě klíčových operačních a dalších požadovaných schopností ještě schopnosti, mezi něž patří:

- účelnost,
- vyváženost,
- společné působení,
- interoperabilita,
- modularita,
- efektivní systém velení, řízení a spojení (C3 – Command Control Communication),
- koordinace s vnějšími účastníky,
- mezinárodní spolupráce.

Vojenské schopnosti AČR jsou ve vojenské publikaci [11] charakterizovány jako:

- nasaditelnost v celém spektru operací se schopností vzdušné a námořní strategické přepravy,
- interoperabilita se spojenci v operační, materiální, technické a administrativní oblasti a v oblasti procedur na všech organizačních úrovních,
- udržitelnost na bojišti,
- modulární struktura sil do úrovně roty,
- zajištění chybějících schopností sdílením v rámci mezinárodní spolupráce,
- univerzálnost sil,
- účinná spolupráce s nevojenskými národními i mezinárodními, vládními a nevládními organizacemi a otevřenost k médiím.

Schopnosti uvedené výše jsou výzvou, kterou se CHV snaží naplnit například v rámci svého příspěvku do sil rychlé reakce (NRF – NATO Response Force). Jejich naplňování je prověřováno v rámci aliančních cvičení.

Modularita se v zásadě objevuje i ve strukturách velitelských struktur. V doktrínách vyššího řádu [12, 13] je uváděno, že stacionární (stálá) velitelství a štáby budou minimalizovány a připraveny vyčlenit své organické prvky (moduly), případně jednotlivce pro zajištění udržitelnosti velení a řízení v operacích. Tato velitelství budou funkčně předurčena k řízení výstavby, rozvoje, přípravy a výcviku sil. Bude minimalizován rozsah jejich zabezpečovacích jednotek. Nebojové funkce budou zabezpečovány civilním personálem. V případě velitelství je proklamováno, že všechna velitelství by měla být modulární, což znamená, že jejich velikost a složení mohou být přizpůsobeny požadavkům operace. Jsou proto vytvářena tak, aby mohla být podle potřeby doplňována v následných fázích operace, a aby mohly být také snižovány jejich počty, kdy operace již nevyžaduje plně obsazené místo velení daného ÚU. [14] V praxi to může znamenat,

že v případech, kdy hrozba použití ZHN či výskytu průmyslových nebezpečných látek na teritoriu bude nízká, tak může dojít k úpravě skladby štábu ÚU, tedy změnou skladby modulů, které jej v jeho činnosti budou podporovat.

Velmi výraznou schopností CHV AČR je to, že disponuje souborem sil, vysoce účinných a odolných, plně nasaditelných, interoperabilních, dlouhodobě udržitelných, modulárně strukturovaných a univerzálně využitelných v celém spektru operací, s moderním velením a řízením, schopných účinně koordinovat své aktivity s vojenskými i nevojenskými účastníky. Do společného souboru schopností NATO (EU) bude CHV AČR přispívat operačními schopnostmi, ve kterých dosáhlo a dosahuje mezinárodního uznání.

Pro účely specifikace operačních schopností modulů CHV AČR podle NATO Task Lists (NTLs) je vymezení základního poslání jednotek a útvarů CHV AČR v ÚU (spojeneckých) vojsk zcela nezbytné. Doktrína AČR uvádí, že:

„Základem této struktury je modularita. Z organizačně vytvořených modulárních taktických prvků se budou tvořit společná národní a mnohonárodní ÚU. Jejich kvalitativní i kvantitativní parametry musí odpovídat charakteru plněných úkolů. Jednotky všech druhů vojsk a služeb různého stupně velení budou vyčleňovány pro potřeby vytvoření společných mnohonárodních ÚU. Schopnosti budou přizpůsobovány konkrétním potřebám operace. Základním modulárním prvkem je stupeň družstvo/osádka/obsluha.“ [6]

Doktrína AČR v mnohonárodních operacích [12] stanoví, že vojenské operace budou mimo jiné ovlivněny zejména charakterem možných konfliktů, protivníkem, získanými zkušenostmi a poznatky z vedení operací a rozvojem vojenského umění a vojenských technologií. Změny operačního prostředí naznačují, že se charakter vojenských operací významným způsobem také mění. Z tohoto hlediska patří mezi hlavní rysy a tendence vývoje vojenských operací, kromě jiných zásadních skutečností také, zvyšování potřeby pružného rozhodování a modularity organizačních struktur, což vyplývá z nepředvídatelnosti budoucího operačního prostředí. Toto ustanovení přebírá z Doktríny AČR, [6] která platila od roku 2004.

V návaznosti na tuto doktrínu byla přijata Doktrína AČR v mnohonárodních operacích, která nijak tuto problematiku nerozvádí. Z toho je zřejmé, že na úrovni strategické a operační je modularita zmiňována pouze jako výzva a možný směr rozvoje tvorby sil AČR. Jistá míra volnosti však nesmí znamenat to, že modularita nebude do budoucna řešena a že objasňování jejího významu bude zanedbáváno.

3. Modularita a její praktické dopady na činnost sil

Modularita zásadně ovlivní činnost systému velení a řízení jednotek, útvarů, svazků a zařízení v operacích, CHV AČR nevyjímaje. Vojenská publikace Velení a řízení v operacích [15] vymezuje faktory ovlivňující organizaci systému velení a řízení a při navrhování struktury a způsobu uspořádání systému velení a řízení stanoví, že je nutno vzít v úvahu požadavky na velení a řízení a respektovat následující faktory:

- rozvinutí,
- sjednocení úsilí velitele a štábu na splnění úkolu,
- velikost,
- odolnost,
- modularitu,

- kapacitu,
- schopnost přežít,
- dosah,
- mobilitu,
- řízení elektromagnetického spektra.

Tvorbu modulárních struktur tato publikace chápe jako jeden z faktorů systému velení a řízení, který nabízí flexibilitu při rozvinutí a zasazení prvků, ze kterých jsou ÚÚ složena. Interoperabilita velení a řízení poskytuje nezbytnou soudržnost pro plánování a provedení operací. Proto musí být interoperabilita velení a řízení velení optimálně vyladěna a plně integrována v mnohonárodních a společných silách. Mnohonárodní bojové sestavy si vynutí pružnou a reagující interoperabilní podporu velení organizovanou na bázi modulů. [16] Tvorba modulárních struktur totiž umožňuje rozvinutí jednotlivých součástí systému velení a řízení v závislosti na konkrétním typu operace a situace s podporou konkrétních modulů CHV AČR. Později lze postupným přidáváním dalších jeho modulů systém rozšířit či případně zúžit. S využitím moderních komunikačních systémů lze velitelství členit do více integrovaných organizačních součástí (center, středisek, skupin atd.), jejichž složení je možné modulárně upravovat v závislosti na bezpečnostních hrozbách, které se v prostoru operace mohou vyskytnout.

Z tohoto pojetí je již patrná snaha o chápání modulu na úrovni jednotky a modularity jako přínosu k efektivní tvorbě ÚÚ. Z výše uvedeného je také zřejmé, že bude nutné reagovat i na současné struktury, rozmístění a vybavení míst velení. Řešením a splněním požadavku pružnosti, mobility, rozmístitelnosti a odolnosti míst velení jednotek a útvarů CHV AČR je tedy jejich modulární uspořádání. [17] Současné chápání problematiky modulárních struktur je v oblasti velení a řízení v souladu s aliančními požadavky, a tudíž doktríny nejnižšího řádu je plně reflektují.

Z textu uvedeného výše jednoznačně vyplývá, že modularita nebude záležitostí pouhé definice schopností jednotek (v úrovni družstva, osádky), ale také například míst velení. Důkazem pro toto tvrzení může současné pojetí míst velení, [18] kde u hlavního místa velení (H MV) lze ve standardní struktuře nalézt následujícími základními moduly, které budou definovány jako centra, střediska, skupiny a pracoviště. V praxi se tedy bude jednat o:

- operační centrum,
- středisko komunikačních a informačních systémů,
- středisko zabezpečení H MV.

Místa velení, na nichž specialisté CHV AČR sehrávají velmi významnou roli, poskytují prostředky pro výkon velení a řízení, a to v celém spektru plněných úkolů. Zpracovávají a šíří informace, mimo jiné o předpovědi a rozvoji radioaktivní, chemické a biologické kontaminaci, a dále rozkazy, v přímé vazbě na operační činnost útvaru (svazku), v jehož štábu důstojník (praporčík) ČVO 16 vykonává své služební povinnosti. Je tedy zřejmé, že svoji aktivní činností pomáhá udržovat efektivní průběh operace prostřednictvím plánování, sladění a kontinuity bojových činností. Tato činnost je organizována pružným (modulárním) způsobem, aby mohlo dojít k přizpůsobení se změněné situaci a požadavkům vyplývajícím z konkrétní operace nebo úkolu. Cílem je umožnit veliteli přijímat rozhodnutí a realizovat je rychleji, než je toho schopen nepřítel (dosáhnout vyššího operačního tempa

než protivník). Tyto velmi důležité principy činnosti štábu ÚU mě vedou k zamyšlení nad významem modularity v rámci štábu. I zde může nastat požadavek vytvořit štáb s jasně stanoveným počtem osob a schopnostmi, které musí v dané operaci naplňovat. Pro případ tvorby konkrétního štábu ÚU se jeví jako nezbytné vydefinovat schopnosti příslušníků štábů v souladu s NTLs, a to ve stejném duchu, jak tomu je činěno ve prospěch jednotlivých dílčích modulů (jednotek). Definice schopností příslušníků štábu ČVO 16 jak pro praporeční, tak i pro brigádní ÚU, včetně podřízených pracovišť (skupin) monitorování radiační, chemické a biologické situace, je pro specialisty CHV AČR zcela zásadní. Je nutné specifikovat jejich schopnosti v přímé návaznosti na moduly na bázi družstev radiačního, chemického a biologického průzkumu s cílem naplnit požadavky na funkčnost systému monitorování radiační, chemické a biologické situace.

4. Modularita a její aplikace v rámci technologického rozvoje

Možný vývoj bezpečnostního prostředí a jeho vliv na organizaci obrany státu musí respektovat postavení ČR ve společenství demokratických zemí a v rámci mezinárodních bezpečnostních organizací. Do úvahy musí být brány národní zájmy ČR, a to nejen z pohledu vojenské obrany, ale i pohledu ekonomického či kulturního, za podmínky respektování vlivů technologické revoluce. Ta se bude dotýkat všech oblastí vojenství. Nové technologie povedou k vytváření nových zbraňových systémů. Jejich použití bude vyžadovat nové způsoby vedení bojové činnosti. Rozvoj a aplikace vojenských technologií bude nedílnou součástí operačních koncepcí, plánů rozvoje schopností a doktrín ozbrojených sil ČR. Dojde ke změně názorů a přístupů, které povedou k rozvoji teorie vojenského umění na kvalitativně vyšší úroveň. Z hlediska zabezpečení principů obrany České republiky do roku 2030 bude vývoj a zavádění perspektivních technologií do oblasti vojenství podporovat a rozvíjet především tyto schopnosti ozbrojených sil [19]:

- přesný útok,
- rozvoj senzorů,
- informační spojení,
- digitalizaci bojiště,
- nesmrtící zbraně a zátaras,
- robotiku,
- simulaci a umělé prostředí,
- modulární systémy.

Závěr

Je zřejmé, že řešení úkolů spojených s tvorbou modulárních struktur všech vojenských struktur AČR je velmi aktuální. Dokumenty napříč nejvyššími doktrinárními úrovněmi se o modularitě zmiňují jako o perspektivním a relativně dlouhotrvajícím procesu její tvorby a realizace. K tomu, aby bylo možné tyto úkoly úspěšně splnit, je zejména nutné:

- stanovit nejmenší možné moduly pro všechny druhy vojsk a služeb,
- definovat operační možnosti modulů nejnižšího řádu v rámci všech druhů vojsk a služeb,

- specifikovat využitelnost dosud existujících softwarových produktů, které jsou v Alianci využívány,
- prostudovat a stanovit požadavky na složení úkolových uskupení pro současné vojenské i nevojenské operace,
- navrhnout vlastní softwarový nástroj pro práci velitele ÚU při vytváření ÚU založeného na sestavě modulů,
- simulovat a prověřit funkčnost softwarových nástrojů, a to nejenom z hlediska technické spolehlivosti, ale zejména z pohledu uživatelské přívětivosti,
- prosazovat modulární struktury do myšlení operačních velitelů, a tím vytvářet potřebné povědomí o jejich pochopení v kontextu tvorby ÚU.

Literatura:

- [1] *Vojenská strategie České republiky*. 1. vyd., Praha: Ministerstvo obrany – AVIS, 2008. 10 s. ISBN 978-80-7278-483-7.
- [2] *Stránky Ministerstva zahraničí České republiky* [online], 2009. Bezpečnostní strategie České republiky. [citováno 2009-08-20]. Dostupné z: <<http://www.czechembassy.org/www/mzv/default.asp?id=22857&ido=12734&idj=1>>.
- [3] Dlouhodobá vize rezortu Ministerstva obrany. *A-report*, 2008, roč. [neuvedeno], č. 20, str. I-XV. ISSN: 1211-801X.
- [4] OTŘÍŠAL, Pavel, KUČÍK, Jozef. Současné vnímání hrozeb možného zneužití ZHN a průmyslových toxických látek v bezpečnostních a strategických dokumentech České republiky. In *Sborník příspěvků z konference „Nové metody a technologie ochrany proti ZHN a průmyslovým škodlivinám“*. [CD-ROM]. Vyškov: Ústav ochrany proti ZHN. Univerzita obrany Brno, 17.-18.6.2009. ISBN 978-80-7231-662-5. Adresář: \Paper\Otrisal1.pdf.
- [5] *Doktrinnální soustava Armády České republiky*. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín, ŘeVD, 2007. 13 s. s. 7.
- [6] *Doktrína Armády České republiky*. 2. vyd. Vyškov: Institut doktrín VeV-VA, 2010. 108 s.
- [7] *AJP-01(C)*, Allied Joint Doctrine.
- [8] *AJP-01(C)*, Allied Joint Doctrine – Vojenské operace NATO podle základní alianční doktríny AJP-01(C), 144 s. s. 44.
- [9] ŠTĚPÁNEK, Břetislav, OTŘÍŠAL, Pavel. Vybrané aspekty boje proti CBRN terorismu. In *Sborník 6. mezinárodní konference Crisis management „Bezpečnost světa a domoviny“*. Editoři R. Horák, R. Schwarz. Brno: Univerzita obrany, 16.-17.6.2010, s. 88. ISBN 978-80-7231-728-8.
- [10] *10 let členství České republiky v NATO*. Kolektiv autorů. 1. vyd., Praha: Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2009. 127 s. ISBN 978-80-7278-491-2.
- [11] *Pub-36-00-01*, Ochrana vojsk: Vojenská publikace. 1. vyd., Vyškov: Institut doktrín VeV-VA, 2009. 127 s. s. 18.
- [12] *Doktrína AČR v mnohonárodních operacích*. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2008. 143 s.
- [13] *Doktrína AČR v operacích na území ČR pod národním velením*. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2007. 95 s.
- [14] *AJP-3(A)*, Allied Joint Publication, Vojenské operace podle principů doktríny NATO pro společné operace, 112 s. s. 45.
- [15] *Pub-53-01-1*, Velení a řízení v operacích: Vojenská publikace. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2006. 214 s. s. 79.
- [16] *AJP-3.2.2*, Allied Joint Publication, Velení a řízení spojeneckých pozemních sil, 269 s. s. 24. 81 s. ISBN 978-80-7231-513-0. s. 43.
- [17] *Pub-53-01-2*, Štábní práce v operacích 1. část – Místa velení a orgány, procesy a prostředky velení a řízení: Vojenská publikace. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2007. 224 s. s. 7.
- [18] *Pub-53-01-3*, Štábní práce v operacích 2. část – Hlavní zásady tvorby stálých operačních postupů, operačních (bojových) dokumentů a hlášení: Vojenská publikace. 1. vyd., Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2008. 320 s. s. 38.
- [19] *Principy obrany České republiky „2030“*. Kolektiv autorů, 1. vyd., Brno: Univerzita obrany, 2008.